

STAROŻYTNY KOŚCIÓŁ

TABLICA CHRONOLOGICZNA SŁOWNIK OSÓB I DZIEŁ MAPA

Wydawnictwo WAM

Zakład Patrologii i Antyku chrześcijańskiego
Wydział Teologiczny UMK Toruń

Kraków

© Wydawnictwo WAM, 2006

Tablicę opracował **ks. TOMASZ KACZMAREK**

w oparciu o: **G. DOUMEIGE**, *Tavola sinottica Della Chiesa antica dalle origini al. V secolo, Tournai 1953*

Słownik i mapę sporządził **HENRYK PIETRAS SJ**

Redakcja całości: **HENRYK PIETRAS SJ**

Redakcja techniczna: **ANDRZEJ DOLIGALSKI I ANDRZEJ SOCHACKI**

Współpraca merytoryczna:

Zakład Patrologii i Antyku chrześcijańskiego

Wydział Teologiczny UMK Toruń

ISBN 83-7318-660-3

WYDAWNICTWO WAM

ul. Kopernika 26 • 31-501 KRAKÓW

tel. (012) 62 93 200 • fax (012) 429 50 03

e-mail: wam@wydawnictwowam.pl

DZIAŁ HANDLOWY

tel. (012) 62 93 254, 62 93 255, 62 93 256

fax (012) 430 32 10

e-mail: handel@wydawnictwowam.pl

Zapraszamy do naszej KSIĘGARNI INTERNETOWEJ

<http://WydawnictwoWam.pl>

tel. (012) 62 93 260

Drukarnia Wydawnictwa WAM

ul. Kopernika 26 • 31-501 Kraków

SŁOWNIK OSÓB I DZIEŁ

Niniejszy zbiór wiadomości nie pretenduje do jakiegokolwiek kompletności. Zawiera omówienie problemów oraz imiona tylko tych osób i tytuły tych dzieł, które są wymienione na dołączonej tablicy, z pominięciem imion cesarzy rzymskich i papieży, jeśli nie są autorami żadnych ważniejszych dzieł. Podaję elementarne wiadomości biograficzne oraz wskazuję miejsca wydania polskich przekładów podstawowych dzieł.

- ⇒ **AFRAHAT SYRYJCZYK** (ok. 270-345). Znany jako autor 23 rozpraw do mnichów i świeckich. Jego teologia zależy od egzegezy rabinistycznej, bez wpływu filozofii greckiej. Jest pierwszym znanym autorem z ascetycznych kręgów Nisbis w Mezopotamii, wówczas w królestwie perskim. *O modlitwie*, GT 18 Tarnów 1989.
- ⇒ **AKACJUSZ z CEZAREI PALESTYŃSKIEJ** (zm. 366). Biskup po śmierci Euzebiusza z Cezarei, doktrynalny przeciwnik Atanazego, nieakceptujący Wyznania wiary z Nicei (325). W miejsce współtętności Ojca i Syna mówił o Ich „podobieństwie we wszystkim”. Przez to uważany za **SEMIARIANINA**. Z nieznanых powodów doprowadził do usunięcia **CYRYLA JEROZOLIMSKIEGO** z jego diecezji.
- ⇒ **AKTA APOLONIUSZA**. Zob. **APOLONIUSZ**.
- ⇒ **AKTA JUSTYNA I TOWARZYSZY** (163-167). Opis męczeństwa poniesionego w Rzymie przez grupę chrześcijan z **JUSTYNEM** na czele. Zob. *Męczennicy*, OŻ 9.
- ⇒ **AKTA MĘCZEŃSTWA POLIKARPA** – zob. **POLIKARP** ze Smyrny.
- ⇒ **AKTA PAWŁA I TEKLI** (II w.). Powieść o młodej Tekli, która zerwała narzeczeństwo, by podążyć za apostołem Pawłem. Tekst powszechnie czytany w starożytności, utrwalił ikonograficzny wizerunek Pawła, jako fascynującego człowieka, krępego, łysiego i o krzywych nogach.
- ⇒ **AKTA PROKONSULARNE CYPRIANA** (po 258). Opis przesłuchania, skazania i ścięcia **CYPRIANA** z Kartaginy. Zob. *Męczennicy*, OŻ 9.
- ⇒ **ALEKSANDER z ALEKSANDRII** (zm. 328). Następca Piotra Aleksandryjskiego. Za jego czasów rozpoczęła się kontrowersja ariańska, w której obok spraw wiary (zob. **ARIUSZ**) ogromną rolę odegrała rywalizacja pomiędzy nim a Euzebiuszem z Nikomedii. Obaj pisali listy przeciwko sobie do wszystkich innych biskupów. Uczestniczył w Soborze Nicejskim (325). Był wujem **ATANAZEGO**, który został po nim biskupem Aleksandrii.
- ⇒ **AMBROŻY** (338-397). Ur. w Trewirze, w arystokratycznej rodzinie prefekta Galii. Po śmierci ojca rodzina przeniosła się do Rzymu. W 370 roku został prefektem Mediolanu oraz zarządcą prowincji Ligurii i Emilii, a cztery lata później został wybrany biskupem, choć nie był jeszcze ochrzczony. Wybrali go jednak jednogłośnie arianie i katolicy, kiedy zgodnie ze swoją funkcją starał się zaprowadzić spokój w zgromadzeniu wiernych, niemogących dojść do porozumienia na temat kandydata na stolicę biskupią. Ochrzczono go zatem i w tydzień później konsekrowano. Jego teologia jest w znacznej mierze zależna od **ORYGENESA**, **DIONIZEGO ALEKSANDRYJSKIEGO**, **DIDYMA ŚLEPEGO**, **ATANAZEGO** czy **BAZYLEGO WIELKIEGO**, a także **FILONA ALEKSANDRYJSKIEGO**. Napisał wiele dzieł ascetycznych, moralnych i teologicznych (na przykład *O wierze dla cesarza Gracjana*, który prosił o coś w rodzaju antyariańskiego katechizmu). Zajmował się też sprawami spoza swojej diecezji: uzyskał od cesarza Gracjana usunięcie pomnika bogini Wiktorii z sali senatu rzymskiego i cofnięcie dotacji na kult pogański, nakłaniał cesarza do zwalczania arian. Słynne jest jego zmuszenie cesarza Teodozjusza do publicznej pokuty po zarządzonej przez niego masakrze w Tesalonikach. Umarł 4 IV 397 roku. Jego osobowość wywarła wielki wpływ na Augustyna, którego ochrzcił w 387 roku. Por. *Misteria i Sakramentyw: Wybór pism dogmatycznych*, POK